

14. <http://c-cultural.ro/tradiții/mass-media.pdf>, 20095
- 15.23.*Șpac, S., Fundamente Pedagogice Ale Educației Pentru Mass-Media În Cadrul Colaborării Școală-Familie (Treapta Învățământului Primar). Teza de doctor în științele pedagogice. 2014. Disponibil la: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/24108/silvia_spac_thesis.pdf

ASPECTE ALE FORMĂRII COMPETENȚELOR ORTOGRAFICE LA ELEVII DIN CLASELE PRIMARE

Valentina CIOBANU, dr., conf. univ.

Summary

In this article there is studied the problem of forming spelling competence, establishing that from the various methods that encourage strong spelling competences at pupils of the IVth grade, dictations have a particular value.

This research has helped us to determine that for the students of the IVth grade it is difficult to understand spelling and apply the spelling rules in the process of writing dictations, even they can easily define the rule. This can be explained by the fact that the students of this age have a low level of grammatical knowledge.

The improvement of forming spelling competence at pupils of the IVth grade can be achieved if teachers will know the theoretical and methodological aspects of the assimilation of the spelling rules and will successfully apply the most effective methods, having in consideration the concrete situation of each class and the suitability for their age.

Modernizarea procesului didactic în învățământul primar include și formarea competențelor ortografice la elevii din clasele primare. Competența ortografică se formează, principal, în școala primară și se dezvoltă în clasele gimnaziale, în deplină corespundere cu unitățile de conținut din curriculum. Cadrele didactice din domeniul învățământului primar trebuie să-i familiarizeze pe elevi cu sistemul ortografic al limbii române, în mod elementar.

Un motiv care ne-a determinat să cercetăm problema formării competențelor ortografice sunt rezultatele testării naționale pe un eșantion reprezentativ de elevi din clasele a IV-a, desfășurat de

Ministerul Educației, care demonstrează un nivel scăzut al acestei competențe.

Referindu-se la conceptul de competență ortografică, Tatiana Cartaleanu susține „competența ortografică vine în conexiune directă cu cea fonologică, vizând scrierea corectă, în corespundere cu norma în vigoare, a tuturor segmentelor” [2, p. 42].

Pentru a forma competențele ortografice la elevii de vârstă școlară mică, considerăm că este necesar să sporim eficiența studierii ortografiei încă din clasele primare; să formăm aceste competențe, respectând cele două etape; să reușim să selectăm cele mai eficiente metode; să consolidăm deprinderile ortografice prin elaborarea și realizarea unui sistem de exerciții ortografice pentru fiecare clasă.

Cunoașterea și respectarea normelor ortografice sunt foarte importante astăzi, când elevii din clasele primare, preocupați mai puțin de ortografie, au o pasiune aparte față de tehnologiile informaționale.

Familiarizarea elevilor din clasele primare cu normele ortografice este un proces complex și de lungă durată, iar formarea competențelor ortografice este determinată de faptul că acestea se dezvoltă în condițiile în care nu se poate apela, decât parțial, la teoria lingvistică.

„În această etapă, interesul elevilor pentru cunoașterea ortografiei este scăzut, iar capacitatea lor de gândire nu permite fundamentarea regulilor de ortografie. Cu toate acestea nu se poate amâna pentru clasele următoare comunicarea unor cunoștințe elementare de ortografie. Unele reguli nu au neapărat nevoie de un suport lingvistic” [3, p. 282].

G. Beledescu susține că la această etapă „ortografia se învață nu numai rațional, ci mecanic și intuitiv” [1, p. 151].

Există situații când ortografia se poate însuși fără cunoașterea regulilor gramaticale, mecanic, odată cu folosirea practică a regulilor respective. Învățătorii practicieni susțin că se confruntă cu unele situații când unele ortograme se însușesc mecanic și intuitiv.

Astfel, învățătorii claselor primare trebuie să știe că această competență se formează pe parcursul a două etape:

a) *Etapa orientativă* – când elevii nu dețin cunoștințe de ordin lingvistic, adică este etapa de observare și de formare a unor reprezentări inițiale.

b) *Etapa executivă* – include etapa când elevii din clasele primare acumulează cunoștințe teoretice de ordin lingvistic care le oferă posibilitatea de a însuși unele norme gramaticale. Această etapă este de executare, antrenare în scrierea ortogramelor.

La formarea competențelor ortografice, cadrele didactice trebuie să știe cu ce începe actul formării acestora, la ce etapă se mai adaugă ceva nou, respectând principiul concentric.

Astfel, elevii din clasa a I-a și a II-a învață despre cuvintele care se scriu cu majusculă și regula are un caracter empiric.

În clasa a III-a și a IV-a, însușirea ortografiei începe să fie fundată tot mai mult pe cunoștințe teoretice, deși în unele condiții se continuă calea operațional-practică. Din acest motiv, în clasa a III-a, când elevii fac cunoștință cu substantivele proprii, regula scrierii cu majusculă apare fundată teoretic. În acest caz, cadrul didactic va atrage atenția asupra regulii ortografice de scriere cu majusculă a substantivelor proprii.

Este deosebit de important ca materialul de ortografie să conțină acele fapte de limbă care sunt esențiale și caracteristice pentru ortogramele ce urmează să fie asimilate. Este contraindicat ca în clasele primare, la prima etapă de formare a competențelor ortografice, materialul de ortografie să se refere la unele cazuri de excepție de la regula de bază. Însușirea ortogramelor care fac excepție de la regula de bază pot fi recomandate numai după ce regula a fost asimilată și consolidată.

În procesul automatizării competențelor ortografice un rol deosebit are organizarea corectă sub aspect metodologic a acestui proces. Asimilarea normelor ortografice de către elevii din clasele primare nu înseamnă numai memorizarea lor, ci și înțelegerea în mod

conștient a fenomenului ortografic respectiv. Este foarte important ca regula ortografică să devină un instrument eficient de lucru, iar învățătorul să-i învețe pe elevi să argumenteze aplicarea ei.

Practica ne oferă multe exemple când elevii din clasele primare reproduc cu ușurință regula, dar nu o pot aplica în procesul scrisului. Aceasta se poate explica prin faptul că la această vârstă elevii au un nivel de cunoștințe lingvistice încă redus și nu pot percepe, în mod conștient, natura gramaticală a regulii ortografice. Astfel, elevii nu văd acele cuvinte, la scrierea cărora trebuie aplicată regula ortografică.

Dimensiunea care interesează în cercetarea acestei probleme este constatarea metodelor eficiente, ce contribuie la formarea competenței ortografice la elevii din clasa a IV-a.

Selectarea unei sau altei metode în formarea competențelor ortografice este dictată de situația concretă din fiecare clasă, de faptul dacă ortograma respectivă este studiată pentru prima dată ori elevii au fost familiarizați cu ea.

Considerăm că la formarea competențelor ortografice la elevii din clasele primare un rol decisiv îl au exercițiile ortografice, iar la elaborarea sistemului adecvat de exerciții trebuie să se țină cont de particularitățile de vârstă ale acestora, de diversitatea conținuturilor ce urmează să fie studiate, de asimilarea conștientă a regulii ortografice.

În scopul de a eficientiza formarea competențelor ortografice la elevii din clasele primare, cadrele didactice trebuie să selecteze astfel de exerciții care să contribuie la creșterea acestor competențe.

Considerăm că, la *etapa orientativă*, contribuie la creșterea competențelor ortografice exercițiile reproductivă: *copierile* și *transcrierile*, iar la *etapa executivă* – diverse tipuri de *dictări*.

Cercetarea efectuată a fost orientată spre a determina care tipuri de dictări sunt mai eficiente și care sunt dificultățile pe care le întâmpină elevii din clasa a IV-a în formarea competențelor ortografice.

Pentru a stabili care tipuri de dictări sunt mai eficiente în formarea competenței ortografice și cu ce dificultăți se confruntă elevii din clasa a IV-a la scrierea dictărilor, am administrat un chestionar pe

un eșantion de 22 de învățători practicieni. Chestionarul l-am realizat în următoarele instituții din municipiul Chișinău: Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”, Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare” și Școala primară nr. 82 din mun. Chișinău.

Rezultatele sondajului au arătat că la prima întrebare: „Considerați importantă formarea competenței ortografice la elevii din clasele primare?”, 100% dintre respondenți au menționat că această competență este foarte importantă și trebuie formată principal în clasele primare.

La întrebarea „De ce considerați că dictările sunt o metodă eficientă în formarea competențelor ortografice la elevii din clasele primare?”, (80%) din numărul de învățători investigați au răspuns că *dictarea* este una dintre cele mai eficiente metode în dezvoltarea competențelor ortografice la elevii din clasa a IV-a, întrucât solicită implicarea sincronă a gândirii, atenției, raționamentului. 20% dintre respondenți au menționat că dictările, ca exercițiu, sunt mai eficiente începând din clasa a III-a, după ce elevii au fost obișnuiți cu transcrierile.

La cea de-a treia întrebare: „Care tipuri de dictări aplicate în clasele primare contribuie la creșterea competenței ortografice a elevilor din clasa a IV-a”, 60 % dintre respondenți au fost de părere că cele mai eficiente sunt dictările explicative, întrucât elevii trebuie să explice regula și asimilează mai bine scrierea ortogramelor. 30% din numărul învățătorilor investigați au menționat dictările selective, iar 20% au susținut că autodictările ajută la însușirea regulilor ortografice.

Următoarea întrebare a vizat problema: „Care sunt dificultățile întâmpinate de elevii din clasa a IV-a la scrierea dictărilor?” Un procent semnificativ (60%) dintre respondenți au menționat că elevii din clasa a IV-a se confruntă cu dificultăți la aplicarea regulii ortografice în procesul scrierii dictărilor, deși pot reproduce cu ușurință regula. Aceasta se poate explica prin faptul, că la această vârstă elevii au un nivel de cunoștințe lingvistice încă redus și nu pot percepe în mod conștient natura regulii ortografice sub aspect gramatical.

40% dintre cadrele didactice investigate au susținut că elevii întâmpină dificultăți la înțelegerea conștientă a ortogramelor, întrucât nu este suficientă numai memorizarea lor.

Următorul item al chestionarului a inclus enumerarea punctelor forte ale aplicării dictărilor ca metodă de formare a competențelor ortografice la elevii din clasa a IV-a și au fost menționate următoarele plusuri: elevii sunt implicați concomitent în activitate; implicarea sincronă a mai multor procese psihice ca gândirea, atenția și memoria; dictarea este selectată și monitorizată de învățător, care știe cel mai bine consecutivitatea asimilării ortogramelor.

Cadrele didactice ce au fost investigate au enumerat și următoarele puncte slabe: potrivirea vitezei lecturii și dictării textului, întrucât elevii au viteză diferită la scris; verificarea lucrărilor necesită mult timp; dictările trebuie verificate și analizate în timp scurt.

Referindu-ne la ultima întrebare – „Ce temeri aveți la aplicarea diverselor tipuri de dictări în clasa a IV-a?”, 50% dintre învățătorii investigați au susținut că există riscul de a copia de la elevii care scriu fără greșeli. 30% dintre respondenți au menționat că pentru elevii care nu comit greșeli ortografice, având formate competențe ortografice, lecția de analiză nu ar fi eficientă, ci ar însemna pierdere de timp, iar pentru 20% există temerea lipsei cunoașterii pronumelui personal de formă scurtă.

În concluzie, menționăm că dintre diversele metode ce contribuie la creșterea competențelor ortografice la elevii din clasa a IV-a o valoare aparte o au dictările. Cercetarea efectuată ne-a ajutat să constatăm că pentru elevii din clasa a IV-a este dificil să înțeleagă conștient ortogramele și să aplice regulile ortografice în procesul scrierii dictărilor, deși pot reproduce cu ușurință regula. Aceasta se poate explica prin faptul că elevii de vârstă școlară mică au un nivel de cunoștințe lingvistice încă redus și nu pot percepe în mod conștient natura regulii ortografice sub aspect gramatical.

Eficientizarea formării competenței ortografice la elevii din clasa a IV-a se poate realiza, dacă cadrele didactice vor cunoaște aspectele

teoretice și metodologice privind asimilarea normelor ortografice, vor reuși să aplice cele mai avansate metode, având în vedere situația concretă din fiecare clasă și particularitățile de vârstă ale elevilor.

Bibliografie

1. Beldescu, G., Ortografia în școală, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973, p. 151.
2. Cartaleanu, T., Didactica studiului integrat al limbii și literaturii române, Chișinău, 2014.
3. Șerdean, I., Didactica limbii și literaturii române în învățământul primar, Editura Corint, București, 2002.

TEXTUL INFORMATIV LA ȘTIINȚE

Angela TELEMAN, dr., conf.univ.

Summary

The scientific knowledge has resulted in the legitimization and scientific information. Informational text transmits ideas, shapes understanding, explanations about objects, events, situations, attitudes of people, demonstrates how to do something, how work a machine, how to make objects. Regarded as an independent learning, reading informative ensure acquisition of ways and methods of documentation, investigation, research, enrich and deepen knowledge, training and development of intellectual skills.

Cunoașterea științifică, în concepția modernă, este centrată pe modelul impus de științele naturii, în cadrul căruia elementele esențiale în procesul de investigație erau formularea ipotezei și asumarea unei realități obiective și independente. Această poziționare a fost dezavuată până la obținerea unor „adevăruri științifice” prin informare, obținută de metodologia modernă.

Edificiul teoretic și metodologic al cunoașterii s-a concretizat prin legitimarea informației științifice. Informația fiind o însușire de semnificații, o construcție emergentă într-o situație de interacțiune, dobândind sens în contextul scris. În ordinea cunoașterii științifice,